

خبرنامه هفتگی

مدیریت تعارض منافع

شماره شصت و پنجم - ۱۰ تا ۱۶ مهر ۱۴۰۰

مرکز توانمندسازی حاکمیت و جامعه جهاد دانشگاهی
۱۷ مهر ۱۴۰۰

۶۵

بنام خداوند جان و آفریننده

خبرنامه هفتگی مدیریت تعارض منافع

شماره شصت و پنجم - ۱۰ تا ۱۶ مهر ۱۴۰۰

مجموعه مطالعه و پایش تعارض منافع در ایران - ۶۵

مرکز توانمندی سازی حاکمیت و جامعه جهاد دانشگاهی

۱۷ مهر ۱۴۰۰

فهرست مطالب

- درآمد: مدیریت تعارض منافع در میانه انتخابات سازمان نظام مهندسی ۲
- انحصارهای ایجاد شده در وکالت ریشه در تعارض منافع دارد ۷
- دستور وزیر راه درباره تعارض منافع نادیده گرفته شد؟ ۷
- طرح جدید مجلس برای ارتقاء سلامت اداری و پیشگیری از تعارض منافع ۸
- مدیریت تعارض منافع در نهمین دوره انتخابات نظام مهندسی ۸
- پرسش از تعارض منافع وزارت نفت درباره اتوگاز ۹
- مخالفت با طرح تسهیل صدور مجوزها به دلیل تعارض منافع ۹
- طرح سوال از وزیر بهداشت به دلیل تعارض منافع ۱۰
- طرح تسهیل مجوز کسب و کارها بر مبنای حذف تعارض منافع ۱۰
- سنگ اندازی مجوزها پیش پای کسب و کارها ۱۱
- اصلاح قانون نظارت بر رفتار نمایندگان، گامی برای مدیریت تعارض منافع ۱۱
- تعارض منافع، چالش دولت در پیگیری عدالت و آزادی تشکل یابی ۱۲
- بخشی از ناکارآمدی دولت‌ها ناشی از تعارض منافع مدیران است ۱۲
- تعارض منافع؛ پاشنه آشیل بزرگ مجلس ۱۳
- تعارض منافع در مساله وکالت جدی است ۱۳
- طراحی سوالات آزمون وکالت توسط افراد دارای تعارض منافع ۱۴
- تحلیل فضای مجازی: فهم اشتباه کاربران از تعارض منافع ۱۵

درآمد: مدیریت تعارض منافع در میانه انتخابات سازمان نظام مهندسی ضرورت حذف تعارضات ساختاری در سازمان نظام مهندسی

فاطمه نصیری

بخشنامه مورخ ۲۷ اسفند ۱۳۹۶ که گاه به مثابه تلاش نافرجام دکتر آخوندی برای مدیریت تعارض منافع در سازمان نظام مهندسی یاد می‌شد، در ۱۳ تیر سال جاری در دیوان عدالت اداری تأیید نهایی شد و توسط دو وزیر اخیر راه و شهرسازی به‌عنوان یکی از معیارهای اصلی تأیید یا رد صلاحیت نامزدهای انتخابات هیئت مدیره مورد استناد و تأکید قرار گرفته؛ که البته مناقشات بسیاری را بین سازمان نظام مهندسی و وزارت راه و شهرسازی نیز در پی داشته است. فارغ از همه کشمکش‌ها و داوری‌ها، در این مطلب سعی داریم به این سوال پاسخ دهیم که چرا بخشنامه مدیریت تعارض منافع در نظام مهندسی همچنان اجرا نشده و به ورود مستقیم وزیر راه و شهرسازی به این موضوع منجر شده است؟ چرا مدیریت تعارض منافع در سازمان نظام مهندسی از رویکرد مدیریت و پیشگیری به سمت تنبیهی و قضایی رفته است؟ نویسنده این سوال را در تعارضات ساختاری سازمان نظام مهندسی جستجو می‌کند.

انتخابات هیئت مدیره سازمان نظام مهندسی ساختمان استان‌ها از ۲ مهرماه شروع شده و تاکنون در اکثر استان برگزار شده و در استان‌های تهران، آذربایجان شرقی، سمنان باقی مانده که تا پایان مهرماه به اتمام خواهد رسید. در این دوره به سبب برگزاری الکترونیکی انتخابات در اکثر استان‌ها، میزان شفافیت در آرا افزایش یافته و امکان تخلف به صفر رسیده است. وجه تمایز دیگر این دوره از انتخابات تشدید اعمال قانون تعارض منافع است؛ به این صورت که مهندسانی که دارای تعارض منافع هستند یا در استان رد صلاحیت می‌شوند یا وزارت راه و شهرسازی بند «ج» ماده ۲۳ قانون نظام مهندسی را در مورد آن‌ها اعمال می‌کنند.

مدیریت تعارض منافع در سازمان نظام مهندسی با بخشنامه مورخ ۲۷ اسفندماه سال ۱۳۹۶ وزیر وقت راه و شهرسازی، عباس آخوندی کلید خورد. طبق این بخشنامه کارکنان هشت دستگاه اجرایی و نظارتی از جمله وزارت راه و شهرسازی، وزارت کشور، شهرداری‌ها، اعضای شورای شهر، کارکنان سازمان نظام مهندسی، بنیاد مسکن، مناطق آزاد و شهرک‌های صنعتی برای حضور در هیات مدیره سازمان نظام مهندسی استان‌ها می‌بایست پس از کسب آرای لازم از دستگاه متبوع خود استعفا دهند. اما این بخشنامه در اجرا پیچ‌وخم‌های زیادی را در وزارت راه و شهرسازی، نظام مهندسی و دیوان عدالت طی کرده و می‌کند.

با تأیید بخشنامه مذکور در تاریخ ۱ تیر ۱۴۰۰ در دیوان عدالت اداری و همچنین نزدیک شدن به برگزاری انتخابات جاری سازمان نظام مهندسی در تاریخ ۱۳ تیر ۱۴۰۰، محمد اسلامی وزیر وقت راه و شهرسازی با استناد به تعهدنامه تعارض منافی که اعضای هیئت مدیریت مدیره استان‌ها به هنگام پذیرش مسئولیت امضا کرده‌اند و مفاد نظامنامه

رفتار حرفه‌ای اخلاقی در نظام مهندسی، اعلام کرد هر یک از اعضای هیئت مدیره سازمان که برخلاف تعهدنامه امضاشده کارکرد یا ارجاع کار داشته‌اند، رد صلاحیت شده و اجازه حضور در نهمین دوره انتخابات سازمان نظام مهندسی ساختمان را نخواهند. (تسنیم ۱۳ تیر ۱۴۰۰) این ابلاغیه عمدتاً بر دو نکته تکیه دارد، نخست این که کسانی که در این دوره قصد نامزدی برای عضویت در هیئت مدیره دارند باید پروانه اشتغال به کار مهندسی خود را در صورت انتخاب به عضویت در هیئت مدیره تحویل اداره راه و شهرسازی بدهند و طی سه سال عضویت خود، با استفاده از آن هیچ‌گونه کار مهندسی انجام ندهند و دوم این که کسانی که طی سه سال گذشته در هیئت مدیره و دیگر ارکان سازمان مذکور بوده‌اند، کارنامه فعالیت خود (با استفاده از پروانه اشتغال به کار مهندسی) را می‌بایست ارائه دهند تا ضمن بررسی مشخص شود آیا از منصب خود استفاده غیرمتعارف کرده‌اند یا خیر و در صورت عدم استفاده از آن در شرایط تعارض منافع، مجاز به نامزدی در هیئت مدیره می‌شوند.

بسیاری انتظار داشتند با تغییر دولت و وزیر راه و شهرسازی از شدت اقدامات وزارت برای حذف تعارض منافع در آستانه انتخابات کاسته شود. چنانکه رئیس سازمان نظام مهندسی طی نامه‌ای به وزیر جدید وزارتخانه این اقدامات را مرتبط با بخشنامه وزیر پیشین دانست و تقاضای عدم اجرای آن را داشت. اما وزیر جدید راه و شهرسازی، رستم قاسمی نیمه شهریورماه ۱۴۰۰ با ابلاغ بخشنامه‌ای خطاب به ادارات کل راه و شهرسازی استان‌ها دستور تشدید نظارت بر اجرای بخشنامه تعارض منافع را صادر کرد. بر این اساس ادارات کل موظف شدند گزارش‌های اقدامات صورت گرفته در این رابطه را به معاونت مسکن و ساختمان ارسال کرده و دستگاه نظارت استان نیز مکلف شدند در بررسی صلاحیت‌های نامزدهای هیئت مدیره سازمان‌های نظام مهندسی استان‌ها رعایت مدیریت تعارض منافع را مدنظر قرار دهند. در واقع این دستور تأکید بر بخشنامه دکتر اسلامی وزیر سابق بود.

مهم‌ترین پیامدی که این دستورالعمل‌ها در پی داشت، جمع قابل توجهی از اعضای هیئت مدیره فعلی از فرآیند انتخابات کنار گذاشته شدند که طبعاً این اقدامات با مخالفت و مقاومت نیز روبه‌رو شد. (فارس ۱۵ مهر ۱۴۰۰) با توجه به این مسئله نیز در برخی استان‌ها تعدادی از اعضای هیئت مدیره سازمان‌های نظام مهندسی برای جلوگیری تعلیق پروانه اشتغال به صورت داوطلبانه انصراف خود را از شرکت در انتخابات اعلام کرده‌اند (تسنیم ۲۵ شهریور ۱۴۰۰).

این اقدام وزیر مذاق برخی خوش نیامد تا جایی که رایزنی‌هایی برای ممانعت از اجرای بخشنامه تعارض منافع با برخی نمایندگان مجلس صورت گرفت. رئیس سازمان نظام مهندسی ساختمان نیز در واکنش به این دستورالعمل در نامه‌ای به روسای سازمان‌های نظام مهندسی استان‌ها خواست تا با فوریت میزان فعالیت کارکنان راه و شهرسازی استان‌ها را با جزئیات کامل از سال ۱۳۹۵ تاکنون را تا ۲۷ شهریور ۱۴۰۰ ارسال کنند (ایسنا ۷/۷/۱۴۰۰).

با سرپیچی برخی اعضای هیئت مدیره سازمان‌های نظام مهندسی استان‌ها، قاسمی عزم خود را بر حذف تعارض منافع در انتخابات سازمان نظام مهندسی به‌طور جدی تر نشان داد و در ۳ مهر ۱۴۰۰ با استناد به بند ج ماده ۲۳ آیین‌نامه

اجرائی قانون نظام طی نامه‌های جداگانه پروانه اشتغال به کار مهندسان دارای تعارض منافع ۷ استان مرکزی، البرز، خراسان رضوی، خراسان جنوبی، مازندران، کردستان و کهگیلویه و بویراحمد را لغو کرد ([تسنیم ۶ مهر ۱۴۰۰](#)).

همچنین یکی از دلایل رد صلاحیت گسترده اعضای هیئت‌مدیره سازمان نظام‌مهندسی استان تهران (۱۵ نفر) مرتبط با بخشنامه تعارض منافع اعلام شد. اما روند تجدیدنظر در تأیید صلاحیت‌های انتخابات نظام‌مهندسی در تهران برخلاف شهرستان‌ها به گونه‌ای پیش رفت که به نظر می‌رسد بخشنامه تعارض منافع مورد تأکید رستم قاسمی در تهران نادیده گرفته شد که مورد انتقاد بسیاری از خبرگزاری‌ها قرار گرفت ([فارس ۱۵ مهر ۱۴۰۰](#)).

برخی رویکردی مثبت به این ابلاغیه‌ها و عملکرد وزارت راه و شهرسازی دارند و این اقدامات را در کاهش فساد سازمان‌های نظام‌مهندسی مؤثر می‌دانند. آن‌ها بر این نکته تأکید دارند که بعضاً هیئت‌های مدیره با استفاده از موقعیت خود در نظام‌مهندسی برای به دست آوردن درآمدهای شخصی و تأسیس شرکت‌های صوری به نام بستگان یا دوستان مورد اعتماد خود و هدایت نظارت بر پروژه‌های بزرگ به سمت آن‌ها، توزیع غیرعادلانه فرصت‌های نظارت بر ساختمان بر منافع جامعه مهندسی تأثیر سوء می‌گذارد.

برخی نیز بر این باورند تخلفاتی که موجب محرومیت اعضا از عضویت در هیئت‌مدیره یا ارکان دیگر سازمان می‌شود، باید طی تشریفات که در قوانین مشخص است مورد رسیدگی انتظامی قرار گیرد و پیش از صدور حکم کسی نمی‌تواند فرد را از کاندیداتوری عضویت در هیئت‌مدیره محروم کند.

بررسی عدم اجرای بخشنامه تعارض منافع از چشم‌انداز تعارض منافع

چرا با وجود امضای تعهدنامه عدم پذیرش منافع متعارض توسط اعضای هیئت‌مدیره استان‌ها، بازهم تخلف اعضای هیئت‌مدیره‌ها از این قانون مشاهده می‌شود؟ تا جایی که نیاز به بخشنامه‌های متعدد در موضوع واحد و سرانجام دستور مستقیم وزیر راه و شهرسازی در خصوص برکناری متخلفین از این قانون باشد؟ به نظر می‌رسد پاسخ این سؤال را می‌توان در تعارضات منافع ساختاری سازمان نظام‌مهندسی یافت.

بازرسان نظام‌مهندسی: بر اساس ماده ۸۲ آیین‌نامه اجرایی قانون نظام‌مهندسی و کنترل ساختمان بازرسان این سازمان وظیفه دارند که اطمینان حاصل نمایند بازرسان باید اطمینان حاصل نمایند اقدامات و عملکرد هیئت‌مدیره در حدود قانون و آئین‌نامه‌های اجرایی آن بوده و حقوق اعضا در حدودی که قانون و آئین‌نامه‌های آن تعیین کرده و به‌طور یکسان رعایت شده باشد و در صورتی که هیئت‌مدیره تخلف یا تخطی از قانون و آئین‌نامه داشته یا اطلاعاتی برخلاف حقیقت در اختیار مجمع عمومی قرار دهند؛ بازرسان یا بازرسان مکلف‌اند که مجمع عمومی را از آن مطلع کنند. در این رابطه بازرسان با اطلاع هیئت‌مدیره حق دارند هرزمانی هرگونه رسیدگی و بازرسی را انجام داده و اسناد، مدارک و اطلاعات مربوط به نظام‌مهندسی استان را از هیئت‌مدیره مطالبه کرده و مورد رسیدگی قرار دهند.

بنابراین وظیفه اصلی بازرسان نظام‌مهندسی نظارت بر عملکرد هیئت‌مدیره این سازمان است، اما بر اساس ماده ۸۱ این قانون برای انتخاب بازرسان، هیئت‌مدیره اسامی دو برابر تعداد بازرسان اصلی و علی‌البدل واجد شرایط را از بین

اعضای نظام مهندسی استان انتخاب و به مجمع عمومی پیشنهاد می کنند و حائزین اکثریت آراء به عنوان بازرس تعیین خواهند شد. بازرسانی که قرار است ناظر بر عملکرد هیئت مدیره سازمان نظام مهندسی باشند، توسط همان هیئت مدیره پیشنهاد می شود. بنابراین نحوه انتخاب بازرسین سازمان نظام مهندسی از مصادیق بارز موقعیت تعارض منافع نظارت بر خود در سازمان نظام مهندسی محسوب می شود. چندان دور از ذهن نیست که طی این سالها تعارض منافی که هیئت مدیره ها به کرات درگیر آن بوده و در رابطه با آن قانون نیز وجود داشته است نادیده گرفته شود.

شورای انتظامی نظام مهندسی: بر اساس ماده ۸۵ آیین نامه اجرایی قانون نظام مهندسی و کنترل اجرای ساختمان شورای انتظامی استان مرجع رسیدگی به شکایات و دعاوی اشخاص حقیقی و حقوقی در خصوص تخلفات حرفه ای، انضباطی و انتظامی مهندسان و کاردان های فنی عضو نظام مهندسی استان و یا دارندگان پروانه اشتغال است. تمام اشخاص حقیقی و حقوقی، اعم از صاحب کار، زیان دیده از تخلف، دستگاه ها و سازمان های دولتی و وابسته به دولت یا که در مورد هر یک از اعضای نظام مهندسی استان یا دارنده پروانه اشتغال شکایتی در مورد تخلف انضباطی، انتظامی و یا حرفه ای وی داشته باشد می تواند شکایت خود را در شورای انتظامی استان مطرح کنند. اما بر اساس ماده ۸۳ این قانون تعداد اعضای شورای انتظامی استان بین سه تا پنج نفر خواهد بود که یک عضو شورای انتظامی استان توسط رئیس دادگستری استان و بقیه از بین اعضای نظام مهندسی استان توسط هیئت مدیره برای مدت سه سال انتخاب و به شورای مرکزی جهت صدور حکم عضویت در شورای انتظامی استان معرفی می شوند. این موقعیت یکی از مصادیق تعارض منافع ساختاری در سازمان نظام مهندسی است چراکه هیئت مدیره نظام مهندسی در صورت تخلف از قوانینی نظیر فعالیت با پروانه نظام مهندسی، تخلفاتشان توسط شورایی رسیدگی می شود که خودشان به صورت دومرحله ای انتخاب کنندگان ۴ نفر از ۵ نفر اعضای شورای انتظامی سازمان نظام مهندسی در همه استانها است.

بنابراین به نظر می رسد یکی از دلایل اجرایی نشدن بخشنامه مدیریت تعارض منافع در سازمان نظام مهندسی توسط هیئت های مدیره که اتفاقا رویکردی پیشگیرانه نیز دارد، تعارضات منافع ساختاری است. با توجه به آنکه وزارت راه و شهرسازی عزمی جدی در مدیریت و حذف موقعیت های تعارض منافع در سازمان نظام مهندسی دارند، پیشنهاد می شود با اصلاح موقعیت های تعارض ساختاری در این سازمان زمینه تسهیل اجرایی شدن قوانینی از این دست را فراهم کنند.

***

گزیده اخبار، تحلیل ها و گزارش های هفته گذشته در حوزه تعارض منافع به این شرح است:

 مهدی عسگری، نماینده مردم کرج در مجلس از تقدیم طرح ارتقاء سلامت اداری و پیشگیری از تعارض منافع با امضای ۴۷ نفر از نمایندگان به هیأت رئیسه خبر داد.

 مسعود پزشکیان، عضو کمیسیون بهداشت و درمان مجلس، از طرح سوال تعدادی از نمایندگان از وزیر بهداشت، درمان و آموزش پزشکی به دلیل عدم رعایت مدیریت منافع متعارض در انتصابات این وزارتخانه خبر داد.

🔗 خبرگزاری فارس طی گزارشی مدعی شد ۱۵ نفر از اعضای کنونی هیئت مدیره سازمان نظام مهندسی استان تهران به دلیل بخشنامه تعارض منافع صلاحیت شرکت در انتخابات را نداشته‌اند، اما تنها ۲ نفر رد صلاحیت شده‌اند.

🔗 خبرگزاری مهر در گزارشی با اشاره به طرح اصلاح قانون نظارت بر رفتار نمایندگان مجلس نوشت: کمیسیون آئین‌نامه داخلی مجلس در اصلاح طرح نظارت بر رفتار نمایندگان، انجام یکسری از فعالیت‌ها از سوی نمایندگان را ممنوع کرد که می‌توان آن را گامی اساسی برای مدیریت تعارض منافع قلمداد کرد.

🔗 علی سعدوندی، اقتصاددان، با اشاره به تعارض منافع در حوزه وکالت اظهار داشت: تصمیم‌گیری برای آزمون وکالت نباید به عهده کانون وکلا باشد، زیرا تصمیم‌گیری که در آن تعارض منافع باشد صحیح نیست.

مرکز توانمندسازی حاکمیت و جامعه جهاد دانشگاهی ۱۷ مهر ۱۴۰۰

انحصارهای ایجاد شده در وکالت ریشه در تعارض منافع دارد

ابوالفضل ابوترابی (عضو کمیسیون امور داخلی مجلس) - ۱۱ مهر ۱۴۰۰
◀ تعارض منافع در حوزه حقوقی و قضایی

در بسیاری از مشاغل که انحصارهایی ایجاد شده است بر اساس تعارض منافع است یعنی مثلاً در وکالت نگاه کنید که خود وکلا می آیند تصمیم می گیرند که چه قدر وکیل در سال نیاز دارند، وکیل ها طبیعتاً وقتی که قرار است که خود آن ها تصمیم گیر و سیاست گذار باشند تصمیماتی به نفع شخصی خودشان می گیرند و راه را برای ورود نیروهای تازه نفس و جوان سخت می کنند. همین مشکل در بحث دفترخانه ها و داروخانه ها داریم. پس ما باید دو تا کار را با هم در قانون تسهیل کسب و کار انجام بدهیم. یکی تسهیل اخذ مجوزهای کسب و کار و دیگری سامانه محور کردن آن ها و به صورت درج شفاف و قابل رصد و بدون دخالت نیروی انسانی، این ها باید در طرح جاری حتماً گنجانده شود. این نماینده مجلس در پاسخ به برخی ایرادهای مطرحه به طرح تسهیل مجوزهای کسب و کار مبنی بر کاهش کیفیت مشاغل گفت: هیچ تأثیری نمی گذارد چون تعیین صلاحیت علمی با آزمون صورت می گیرد، یعنی یک آزمونی برگزار می شود و در صورت دریافت نمره قبولی فرد می تواند مشغول به کار شود، اتفاقاً با این آزمون و نحوه جدید کیفیت هم بالاتر می رود، چرا که هر کس وارد بازار کار می شود می توان مطمئن بود سواد لازم را دارد. مهم این است که انحصار شکسته شود و سهمیه انحصاری که توسط خود وکلا تعیین می شد و آن ها می آمدند تعداد را تعیین می کردند، شکسته شود چون سرشار از فساد و رانت بود و علاوه بر آن جلوی ورود جوانان را به بازار کار می گرفت.

[خبرگزاری فارس](#)

دستور وزیر راه درباره تعارض منافع نادیده گرفته شد؟

خبرگزاری فارس - ۱۲ مهر ۱۴۰۰
◀ تعارض منافع در حوزه مسکن و شهرسازی

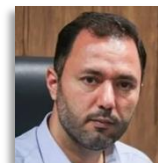
فهرست نهایی نامزدهای عضویت در نهمین دوره هیئت مدیره سازمان نظام مهندسی ساختمان استان تهران منتشر شد. بر این اساس تنها ۲ نفر از اعضای هیئت مدیره فعلی سازمان نظام مهندسی رد صلاحیت شده و یک نفر نیز از انتخابات انصراف داده است. این در حالیست که پیشتر اعلام شده بود، ۱۵ نفر از اعضای کنونی هیئت مدیره سازمان نظام مهندسی به دلیل بخشنامه تعارض منافع مورد تاکید وزیر راه و شهرسازی صلاحیت شرکت در انتخابات را ندارند. روند تایید صلاحیت های انتخابات نظام مهندسی در تهران بر خلاف شهرستان ها به گونه ای پیشرفته که به نظر می رسد بخشنامه تعارض منافع مورد تاکید رستم قاسمی در تهران نادیده گرفته شده و بسیاری از اعضای هیئت مدیره که بر خلاف قانون در دوران حضور در هیئت مدیره نسبت به استفاده از پروانه خود اقدام کردند، تایید صلاحیت شده اند.

[خبرگزاری فارس](#)

طرح جدید مجلس برای ارتقاء سلامت اداری و پیشگیری از تعارض منافع

مهدی عسگری (نماینده مردم کرج در مجلس) - ۱۲ مهر ۱۴۰۰

◀ طرح و لایحه تعارض منافع

طرح ارتقاء سلامت اداری و پیشگیری از تعارض منافع که به امضای ۴۷ نفر از نمایندگان رسیده جهت طی مراحل قانونی تقدیم هیأت رئیسه مجلس شورای اسلامی شد. این طرح با هدف جلوگیری از فساد و تبعیض، افزایش اعتماد عمومی، ارتقای سلامت و کارآمدی نظام اداری، در تلاش است از تأثیر سوء منافع شخصی بر انجام وظایف و اختیارات حرفه‌ای مسئولین پیشگیری کند. ضروری است با شناسایی دقیق مصادیق تعارض منافع و به عنوان بستر اصلی بروز انواع مفاسد، رانت‌خواری و تبعیض، در دستگاه اداری قانون جامع و یکپارچه‌ای جهت کاهش یا حذف بسترهای فسادزا تصویب و اجرا شود.

طبق این طرح سازمان اداری و استخدامی کارگزاران کشور موظف است حداکثر شش ماه پس از تصویب این قانون، با توجه به برنامه ششم توسعه بر تامین و بروز رسانی اطلاعات از جمله فهرست هرگونه درآمد دریافتی، مدارک تحصیلی، عضویت‌ها و فعالیت‌های مرتبط و فهرست کلیه دارایی‌های مشمولان این قانون نظارت داشته باشد.

نماینده مردم کرج، فردیس و اشتهارد ادامه داد: هر نوع به کارگیری بستگان توسط مشمولان این قانون، در نهادهای محل خدمت ایشان طی دوره مسئولیت ممنوع است. شایان ذکر است قراردادهای استخدامی که بر مبنای آزمون‌های فراگیر و رسمی استخدامی منعقد می‌شود از شمول این ماده مستثنی است. تابعیت مضاعف اشخاص مشمول این قانون به هر نحو ممنوع است، مشمولان شش ماه پس از تصویب این قانون موظف به ترک تابعیت مضاعف و اعلام آن در سامانه جامع منافع هستند و در صورت عدم اعلام، به انفصال خدمات دولتی از دو تا پنج سال محکوم می‌شوند و انتصاب مذکور نیز بلافاصله توسط مقام مافوق ابطال می‌شود. مسئولیت نظارت بر حسن اجرای این قانون با سازمان بازرسی کل کشور است و تمامی مقامات، مسئولان، کارگزاران و کارکنان؛ مشمول این قانون می‌شوند.

[خبرگزاری ایسنا](#)

مدیریت تعارض منافع در نهمین دوره انتخابات نظام مهندسی

حسن صبوری (مدیرکل راه و شهرسازی استان قم) - ۱۲ مهر ۱۴۰۰

◀ تعارض منافع در حوزه مسکن و شهرسازی

منتخبین در انتخابات هیئت مدیره نظام مهندسی قم امکان استفاده از امتیازات پروانه اشتغال بکار خود را نخواهند داشت. نامزدهای نهایی انتخابات در راستای ارتقای سلامت اداری و تعهد به رعایت عدم تعارض منافع از هر نوع ارائه خدمات با استفاده از پروانه اشتغال به کار و امتیازهای ناشی از آن به صورت شخص حقیقی و حقوقی منع شده اند. رفع تعارض منافع همچنین با منع امکان ثبت نام و داوطلبی کارکنان ۸ دستگاه اجرایی و نظارتی نیز در راستای ایجاد رقابتی سالم و اجتناب از اختلال در انجام وظایف اعضای هیات مدیره منتخب و جلوگیری از تصدی همزمان در دستگاه‌های اجرایی و نظارتی مرتبط در بررسی صلاحیت‌ها مطابق بخشنامه وزارت متبوع در نهمین دوره انتخابات پیش رو لحاظ شده است.

[تاسیسات نیوز](#)

پرسش از تعارض منافع وزارت نفت درباره اتوگاز

جلیل سالاری (مدیرعامل شرکت ملی پالایش و پخش فرآورده‌های نفتی) - ۱۱ مهر ۱۴۰۰
◀ تعارض منافع در حوزه انرژی

خبرگزاری فارس: چرا وزارت نفت دولت دوازدهم با وجود مزایای اقتصادی و زیست‌محیطی توسعه اتوگاز با مصوبه مجلس مخالف است و از اجرای قانون سر باز می‌زند؟ دلیل اصلی مخالفت این وزارتخانه نه در مسائلی مثل غیراقتصادی بودن اتوگاز بلکه ناشی از تعارض منافع وزارت نفت در عدم اجرای این مصوبه است. در حال حاضر به دلیل خلاها و ایرادات قانونی سهم وزارت نفت از درآمدهای صادراتی LPG تقریباً ۱۰۰ درصد است در حالیکه سهم این وزارتخانه از درآمد صادراتی بنزین و گازوئیل ۱۴/۵ درصد است. به بیان دیگر به دلیل سهم بالای وزارت نفت از صادرات LPG برای این وزارتخانه به صرفه است که LPG صادر شود نه بنزین، تا درآمد بیشتری را به دست آورد. حال اگر این پروسه معیوب منجر به عدم توسعه اتوگاز و عدم النفع کشور شود نیز برای این وزارتخانه مهم نبود.

در این راستا جلیل سالاری مدیرعامل شرکت ملی پالایش و پخش فرآورده‌های نفتی ریشه این تعارض منافع را توضیح می‌دهد: «طبق اسناد در سایه سکوت قانون تمامی درآمد حاصل از LPG صادراتی از فازهای پارس جنوبی به شرکت ملی گاز می‌رسد. حال سوال اصلی این است که روی چه حسابی این اقدام صورت می‌گیرد؟ چرا باید بخشی از آن در خطوط لوله گاز طبیعی و فلرها هدر برود و بسوزد؟ باید سهم صندوق توسعه ملی از منابع حاصل از صادرات نفت خام و میعانات گازی و کل مشتقات نفتی صادراتی از جمله LPG دریافت شود و سهم وزارت نفت و شرکت ملی گاز مشابه گاز صادراتی از صادرات LPG هم ۱۴/۵ درصد باشد. فراتر از اینها شیوه تسویه حساب خوراک گاز صنایع پتروشیمی هم نیازمند بازنگری است. باید در قانون بودجه ۱۴۰۰ موضوع درآمدهای صادراتی LPG و مشتقات نفتی تعیین تکلیف شود. یعنی مشخص شود ظرفیت تولید LPG چه میزان و چه مقدار از آن را می‌توان صادر کرد و چه مقدار از آن به دلیل محدودیت‌های تحریمی امکان صادرات ندارد و حال با این مقدار باید چه کرد. برای تک تک موارد فوق باید سهم صادراتی محدود و منطقی برای شرکت‌های ذیل وزارت نفت در نظر گرفته شود».

[خبرگزاری فارس](#)

مخالفت با طرح تسهیل صدور مجوزها به دلیل تعارض منافع

جواد معتمدی (حقوقدان و مدرس دانشگاه) - ۱۴ مهر ۱۴۰۰
◀ تعارض منافع در حوزه حقوقی و قضایی

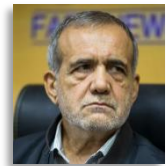

در بخش سوم طرح تسهیل صدور مجوزها قانون‌گذار به بازار خدمات حقوقی ورود کرده است که از قضا جنجال‌های زیادی در جامعه حقوقی کشور به وجود آورده است. یکی از نگاه‌هایی که عزیزان حقوقی به این بخش دارند این است که شما چرا اصلاً وکالت را یا سردفتری را کسب و کار تلقی کردید؟ در پاسخ این سوال می‌توان گفت اگر کسی وکیل باشد و به خواستگاری برود و به او بگویند که کسب و کار شما چیست، چه می‌گوید؟ طبیعتاً می‌گوید که شغل من و محل درآمد من وکالت است. طبیعی است که افرادی که به وکالت اشتغال دارند احساس کنند که با تصویب این طرح جامعه وکلا گسترده‌تر می‌شود و پرونده‌هایی که به هر وکیل می‌رسد محدودتر خواهد شد.

[اقتصاد آنلاین](#)

طرح سوال از وزیر بهداشت به دلیل تعارض منافع

مسعود پزشکیان (عضو کمیسیون بهداشت و درمان مجلس) - ۱۳ مهر ۱۴۰۰
 ◀ تعارض منافع در حوزه سلامت و درمان

علت اصلی طرح سوال ما از وزیر بهداشت و درمان، انتخاب و انتصاب‌های است که در حال حاضر توسط وزیر بهداشت و درمان صورت می‌گیرد. به هر حال کسانی که مدیر می‌شوند باید افرادی باشند که تمام وقت در دانشگاه حضور داشته باشند و در بیرون منافی نداشته باشد، اما متأسفانه کسانی که وزیر انتخاب می‌کند، افرادی هستند که بیرون کار و مرکز دارند و طبیعی است که این افراد نمی‌توانند در دانشگاه به هیئت علمی‌ها و افراد بگویند بمانید، وقتی خودشان بیرون می‌روند چطور می‌توانند بگویند بمانید و کار کنید؟ حتی اگر این افراد خوب و کارشناس هم باشند اما در بیرون کار می‌کنند و منافع دارند؛ لذا در دانشگاه باید کسانی در مسند قرار بگیرند که دلشان می‌سوزد و برای دانشگاه کار می‌کنند نه کسانی بیرون کار می‌کنند و نتوانند در دانشگاه حضور پیدا کنند. قبل از این که به وزیر بهداشت و درمان رای اعتماد بدهیم با ایشان صحبت شد، همه اعضای کمیسیون بهداشت و درمان با وی صحبت کردند و حتی خود ایشان در آن زمان کار عمل پزشکی انجام می‌داد، که با ایشان صحبت شد و وی قول داد که به هیچ وجه نمی‌روم و قول داد که چارچوب قانون برنامه را رعایت کند.

اصلاً بحث ما این نیست که اینها افراد خوبی و بدی هستند اصلاً همه اینها خوب و درست اما ما این است که کسانی که می‌خواهند در دانشگاه کار کنند باید افرادی باشند که دلشان برای دانشگاه و سیستم بسوزد و منافی در بیرون داشته باشند که تضاد منافی به وجود بیاید در این رابطه و در زمان آقای هاشمی هم همین اتفاق افتاد و با ایشان هم با همین مشکل را داشتیم و ایشان هم قول داد که همین اتفاق می‌افتد اما ایشان هم به حرف خود عمل نکرد.

[خبرگزاری تسنیم](#)

طرح تسهیل مجوز کسب و کارها بر مبنای حذف تعارض منافع

سید شمس‌الدین حسینی (نماینده مردم تنکابن) - ۱۷ مهر ۱۴۰۰
 ◀ تعارض منافع در حوزه کسب و کارها

"حقوق" و "اقتصاد" هر یک علم هستند باروش شناسی خاص خود. تحلیل شرایط دسترسی به بازار کالاها و خدمات از جمله خدمات قضایی چون وکالت، در دانشکده‌های اقتصاد تدریس می‌شوند و بر مبنای قاعده پیشگیری و تنظیم انحصار در حقوق رقابت به آن پرداخته می‌شود. هم نظریه اقتصاد و هم نظریه حقوق رقابت، بر حذف سهمیه و تعارض منافع تأکید دارند. مواد چهار، پنج و شش طرح تسهیل کسب و کار با این منطق تدوین شده اند. از قاعده علمی مورد تصریح در اصول اقتصادی قانون اساسی و اسلام و سند تحول قضایی دفاع می‌کنم.

[خبرگزاری مجلس شورای اسلامی \(خانه ملت\)](#)

سنگ اندازی مجوزها پیش پای کسب و کارها

محسن زنگنه (عضو کمیسیون ویژه جهش تولید) - ۱۷ مهر ۱۴۰۰

◀ تعارض منافع در حوزه کسب و کارها

اقتصاد کشور از اقتصاد رقابتی گریزان است به نحوی که در طول دهه های گذشته هم دولت ها دارای روحیه ضد رقابتی شدند. دولت ها همواره به دنبال انحصار رفتند و تصور می کردند اگر همه صنایع کشور را در انحصار خود قرار دهند، در عمل به نفع مردم کار کرده اند. بعضی از مجوزها توسط دستگاه های دولتی و حکومتی اعطا می شوند که بعضا سخت گیری های زیادی دارند و این روند منجر به بزرگ شدن دولت و تعداد زیاد کارمند شده است. بخشی از مجوزها هم توسط بخش خصوصی که جزء ذی نفعان آن صنف هستند، داده می شود. به عنوان نمونه سازمان نظام پزشکی یا فعالان عرصه درمان مجوز تاسیس داروخانه یا آزمایشگاه را می دهند. این مسئله کار را برای مردم سخت کرده و رتبه کشور را برای سهولت در اعطای مجوز کسب و کار در میان کشورهای دیگر بسیار بالا برده است. وجود روحیه انحصارطلبی و ایجاد وابستگی به دولت باعث شده در همه امور اقتصادی اعمال نفوذ شود به طوری که گرفتن مجوز برای کارخانه ارزش به مراتب بیشتری از واگذاری کارخانه پیدا کند و این مسئله همه به علت وجود تبعیض، انحصار و رانت هایی است که اکنون وجود دارد.

روزنامه رسالت

اصلاح قانون نظارت بر رفتار نمایندگان، گامی برای مدیریت تعارض منافع

خبرگزاری مهر - ۱۷ مهر ۱۴۰۰

◀ تعارض منافع در مجلس

آنچه تاکنون منجر به عدم اقدام به موقع و بازدارنده از سوی هیئت نظارت شده، تعارض منافع نمایندگان است که در مجلس دهم شاهد این مسئله بودیم، به گونه ای که با رفتارهای نادرست برخی از نمایندگان برخورد جدی نمی شد. کمیسیون آئین نامه داخلی مجلس در اصلاح طرح نظارت بر رفتار نمایندگان، انجام یکسری از فعالیت ها از سوی نمایندگان را ممنوع کرد که می توان آن را گامی اساسی برای مدیریت تعارض منافع قلمداد کرد. مطابق با این مصوبه، اشتغال به کار با هر عنوان از جمله عضویت در هیئت مدیره یا هیئت عامل موظف و غیر موظف، بازرسی اصلی و علی البدل و مشاور در کلیه دستگاه های اجرایی موضوع ماده ۲۹ قانون برنامه ششم توسعه و مستثنیات آن، کلیه بانک ها و مؤسسات مالی و اعتباری، شرکت های سهامی عام اتحادیه های صنفی و نظام های حرفه ای، فعالیت در امر صادرات، واردات و داشتن نمایندگی شرکت های خارجی، اشتغال به امر وکالت و کارشناسی رسمی دادگستری در طول دوره نمایندگی ممنوع است. علاوه بر این، انجام فعالیت هایی چون عضویت در نظام های صنفی و حرفه ای، اشتغال به تدریس، پژوهش و طبابت، عضویت در هیئت امناء، هیئت مدیره و هیئت عامل مؤسسات غیرانتفاعی، عام المنفعه و خیریه، همچنین سردبیری، مدیرمسئولی و عضویت در هیئت تحریریه خبرگزاری ها، نشریات، روزنامه ها و مجلات چاپی و الکترونیکی غیردولتی از سوی نمایندگان مشروط به ثبت آن در سامانه ای است که به همین منظور توسط مجلس شورای اسلامی ایجاد می شود.

خبرگزاری مهر

تعارض منافع، چالش دولت در پیگیری عدالت و آزادی تشکلیابی

میثم مهدیار (پژوهشگر حوزه اجتماعی) - ۱۲ مهر ۱۴۰۰

◀ کلیات تعارض منافع

دولت اول باید سعی کند که عدالت در ساختارها را پیگیری کند، این عدالت در قلمروهای مختلف اقتصادی، اجتماعی و عدالت فرهنگی و سیاسی است و مستلزم این است که دولت یک نظریه عدالت داشته باشد و مبتنی بر آن حرکت کند. از سوی دیگر باید مطالبه‌گری را برای مردم تسهیل کند یا به عبارت دقیق‌تر اصناف پایین‌دستی جامعه بتوانند مطالبات‌شان را در قالب تشکلی‌های اجتماعی پیگیری کنند، باید دولت تلاش کند که تشکلی‌یابی را برای اصناف پایین‌دست تسهیل کند تا بتوانند مطالبات‌شان را به گوش سیاستگذاران، تصمیم‌گیران و مجریان و در یک کلام، دولتمردان و حاکمان برسانند. به نظر من مهم‌ترین چالش دولت در پیگیری عدالت مساله تعارض منافع و مساله فقدان شفافیت است. درواقع بدون رفع تعارض و تضاد منافع در نهادهای تصمیم‌گیری و تصمیم‌سازی در حاکمیت و بدون شفافیت اقتصادی و اداری لازم در سیستم طولانی ما حتی نمی‌توان این زمینه‌ها را برآورده کرد. به طوری که اگر رفع تعارض و تضاد منافع محقق شود، تازه می‌توانیم بگوییم که کم‌کم به سمت ساختارسازی برای نیل به عدالت حرکت کرده‌ایم. در بخش دوم که بخش مردم است، دولت باید تشکلی‌یابی را تسهیل کند که این تشکلی چند متولی اصلی در کشور ما دارد، یکی از آنها وزارت کشور است.

وزارت کشور در همه این سال‌ها با نگاه امنیتی اداره شده؛ حتی در دولت روحانی که شعار فضای باز اجتماعی و فرهنگی می‌دادند ما می‌دیدیم که بر سر شکل‌گیری NGOها و تشکلی‌های صنفی و... مشکلات خیلی زیادی ایجاد می‌کردند و مانع می‌شدند. حالا در دولت رئیسی یک فرد نظامی و امنیتی وزیر کشور شده و ممکن است این نگرانی به وجود بیاید که موانع بر سر آزادی‌های لازم برای تشکلی اجتماعی و برای پیگیری مطالبات اجتماعی تشدید شود. بنابراین از این جهت حداقل دلسردکننده است، یکی دیگر از نهادهایی که می‌تواند به این تشکلی‌یابی‌ها کمک کرده و آن را تسهیل و آنها را امیدوار کند به اینکه فضای باز برای پیگیری مطالبات صنفی ایجاد شود، وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی است.

[روزنامه فرهیختگان](#)

بخشی از ناکارآمدی دولت‌ها ناشی از تعارض منافع مدیران است

سید شمس‌الدین حسینی (رئیس کمیسیون ویژه جهش تولید مجلس) - ۱۱ مهر ۱۴۰۰

◀ تعارض منافع در دولت

بخشی از آن ناکارآمدی دولت قبل به تعارض منافع برمی‌گشت؛ بخش قابل توجهی از دولتمردان، خودشان از تجار بزرگ بودند. وزیری داشتیم که بخش قابل توجهی از سهام پتروشیمی متعلق به او بود و در سیاستگذاری صنعت نقش ایفا می‌کرد؟! تعارض منافع یعنی این! آدام اسمیت که خیلی از اقتصاددان‌های ایرانی خواسته یا ناخواسته، شناخته یا نشناخته تن او را در قبر می‌لرزاند، می‌گوید: اجتماع تجاری که حکومت می‌کنند یا حکمرانانی که تجارت می‌کنند، محال است و جمع نقیضین است. تاجری که حکومت می‌کند یا حاکمی که تجارت می‌کند! این‌ها جمع نقیضین هستند، اما این‌ها وجود دارد.

[جوان آن‌لاین](#)

تعارض منافع؛ پاشنه آشیل بزرگ مجلس

خبرگزاری رسا - ۱۳ مهر ۱۴۰۰

◀ تعارض منافع در مجلس

مصونیت نمایندگان مجلس همواره جای ابهام داشته چرا که مشخص نبود قوه قضائیه می‌تواند با نماینده متخلف برخورد کند یا خیر؟ از طرفی قانون جدید نظارت بر رفتار نمایندگان مجلس به این موضوع دامن زده و در تبصره یک ماده یک این قانون، دست قوه قضائیه را بسته. پیش از این طرح حفظ منزلت مجلس شورای اسلامی در سال ۸۳ وجود داشت که عملاً جلو نرفت و همین موضوع منجر به آن شد که موضوع از طریق رهبر انقلاب پیگیری شود و در سال ۸۹ به آن اشاره کردند. از جمله خلاءهایی که در خصوص پاسخگویی و نظارت بر نمایندگان مجلس احساس می‌شود فقدان یک نظام حزبی کارآمد و پویاست؛ احزاب پشتوانه خوبی برای نظارت و پاسخگویی به جهت نیاز برای حفظ مخاطبان خود هستند اما به دلیل نبود احزاب، با تقویت قواعد رفتاری و نظارتی بر نمایندگان مجلس که می‌تواند بصورت ترکیبی (برون و درون پارلمانی) باشد، می‌شود الگوهای رفتاری را بنا کرد که مانع از تعارض منافع در موضوع نظارت بر رفتار نمایندگان مجلس شود.

ترکیب هیأت رسیدگی به تخلفات نمایندگان در قانون فعلی عبارتند از: یکی از نواب رئیس (به انتخاب هیأت رئیسه)، یک نفر از اعضای کمیسیون اصل نود، یک نفر از اعضای کمیسیون حقوقی-قضایی و چهار نفر از سایر نمایندگان (به انتخاب مجلس). همانطور که مشاهده می‌شود، تمامی اعضای این هیئت از میان خود نمایندگان بوده و در واقع نمایندگان، خودشان بر رفتار و امورشان نظارت می‌کنند! نظارت بر پارلمان در دیگر کشورها عموماً بصورت ترکیبی است و وجه برون و درون پارلمانی را به صورت توأمان دارد؛ هم چنین تفویض بحث نظارت بر نمایندگان به نهادی خارج از مجلس مغایر با اصل ۵۷ قانون اساسی بوده و به نظر می‌رسد که روش ترکیبی برای یک نظارت درست و کارآمد، معقول تر است. چنانچه مجلس یازدهم به دنبال اصلاح قوانین نظارت بر رفتار نمایندگان است باید به مسئله تعارض منافع به صورت جدی بپردازد و در این اصلاح به دنبال تقویت ظرفیت نظارت مردمی باشد.

[خبرگزاری رسا](#)

تعارض منافع در مساله وکالت جدی است

علی سعدوندی (اقتصاددان) - ۱۶ مهر ۱۴۰۰

◀ تعارض منافع در حوزه حقوقی و قضایی

بطور کلی تصمیم‌گیری برای آزمون وکالت نباید به عهده کانون وکلا باشد زیرا تصمیم‌گیری که در آن تعارض منافع باشد صحیح نیست. این تعارض منافع تا جایی است که اگر شخصی از وکیلی شکایت داشته باشد بجای بردن آن شکایت به قوه قضائیه باید به خود کانون وکلا مراجعه کند. قانون جدید مجلس هم نمی‌تواند کارساز باشد زیرا بازم مدیریت را به کانون وکلا سپرده و این کانون همانطور که در قانون قبلی نهایت سوءاستفاده را کرد از این قانون نیز نهایت سوءاستفاده را می‌کند.

[خبر فوری](#)

طراحی سوالات آزمون وکالت توسط افراد دارای تعارض منافع

علی خضریان (سخنگوی کمیسیون اصل نود مجلس) - ۱۰ مهر ۱۴۰۰
 ◀ تعارض منافع در حوزه حقوقی و قضایی

در طرح تسهیل کسب و کار قرار است پیرامون تغییر قاعده‌ی ظرفیت عددی حوزه های وکالت، سردفتری و کارشناسی رسمی تصمیم‌گیری شود، ابتدا چند نکته در خصوص آزمون‌های مشاغل حرفه‌ای حوزه وکالت مهم است که باید به آن‌ها توجه شود. اول اینکه سوالات آزمون‌های هر سه حوزه، توسط افراد دارای تعارض منافع طراحی می‌شود، بنابراین نمی‌توان حداقل نمره ثابت مثل ۵۰٪ یا ۶۰٪ را به عنوان معیار قرار داد، زیرا افراد ذی‌نفع می‌توانند تعداد افراد قبول شده را با استفاده از طراحی سوالات سخت کاهش دهند به این معنی که سوالات طوری تنظیم شوند که تعداد افراد کمی بتوانند نصاب مذکور را کسب کنند. به طور مثال در آزمون سال جاری نیز همین موضوع در خصوص درس حقوق تجارت یا اصول استنباط حقوق اسلامی به وضوح قابل تشخیص است، جایی که نفرات دوم آزمون در کانون اصفهان و آذربایجان درس اصول استنباط حقوق اسلامی را ۳۳٪ زده‌اند. دوم اینکه اصولاً در مشاغل حرفه‌ای نمره آزمون تستی که مبتنی بر محفوظات حقوقی است، نمی‌تواند نشان‌گر میزان توانمندی یا ضعف و قوت علمی یک فرد باشد.

[خبرگزاری ایسنا](#)

تحلیل فضای مجازی: فهم اشتباه کاربران از تعارض منافع چرایی لزوم ترویج ادبیات تعارض منافع در جامعه

محمد عادلی

در تحلیل فضای مجازی این هفته نظرات کاربران در طی روزهای پنجشنبه هشتم تا چهارشنبه چهاردهم مهرماه مورد بررسی قرار گرفته است. در این هفته بیشتر سعی شده است به اشتباهات رایج در کاربرد مفهوم تعارض منافع اشاره شود چراکه در بسیاری از مواقع این کج‌فهمی می‌تواند به ابزاری برای اتهام‌زنی به افراد مختلف تبدیل شود. همچنین در ادامه به بحث پیرامون رابطه تعارض منافع و انحصار و نظرات کاربران پیرامون لایحه مدیریت تعارض منافع در سازمان بورس پرداخته شده است.

یک اشتباه رایج مفهومی

یکی از اشتباهات کاربران در بحث از [تعارض منافع](#) یکی گرفتن این مفهوم با مفاهیم نزدیک و مشابه آن است. این امر به خصوص در مورد مفاهیمی مانند فساد و تضادهای بین گروهی صادق است که کاربران مصادیق مرتبط با آن‌ها را به تعارض منافع نسبت می‌دهند. از پرتکرارترین این اشتباهات در بحث تعارضات بین گروهی وجود دارد که به خصوص در عرصه روابط بین‌الملل خود را نشان می‌دهد. در این حالت کاربران کشمکش‌های بین کشورها و دولت‌های مختلف را تعارض منافع نامیده و با این نگاه به تحلیل وقایع می‌پردازند. البته این مسئله محدود به همین مورد نبوده و کاربران به تضاد بین گروه‌های مختلف طبقاتی، جنسیتی و... نیز تحت عنوان تعارض منافع اشاره دارند. در ادامه چند مورد از این توییت‌ها که به کشمکش بین گروهی اشاره دارند، ملاحظه می‌شود:

«در همیشه تاریخ چه روم شرقی یا حکومت عثمانی یا ترکیه مدرن با کشور ایران دارای تضاد منافع بودند.»

«در کشور ما یا هر جای دیگه دنیا وقتی نارضایتی عمومی در مسائل معیشتی پیش می‌آید به شکل آنی همیشه رفعش کرد و تعارض منافع بین طبقات باعث میشه که بخشی از جامعه همیشه ناراضی بمون.»

البته که نمی‌توان منکر رابطه بین تعارضات بین گروهی و تعارض منافع شد؛ چراکه هرکدام از آن‌ها می‌توانند دیگری را تقویت کنند اما مسئله این است که از آنجاکه در مدیریت تعارض منافع لازم است تا شهروندان نیز مداخله داشته و در آشکارسازی موقعیت‌های تعارض منافع همکاری کنند، شفاف کردن این موضوع و تدقیق مفهومی آن برای شهروندان می‌تواند بخشی از برنامه‌های مدیریت تعارض منافع باشد تا چنین سیاست‌هایی بهتر پیش روند. چراکه در غیر این صورت ممکن است شهروندان مانند نمونه‌های اشاره شده هر نوع کشمکشی را تعارض منافع بنامند که در نتیجه نتوان از این بازوی نظارتی بهره کافی را برد.

تعارض منافع؛ فرصتی برای تخریب دیگری

با مطرح شدن طرحی تحت عنوان [طرح تسهیل صدور مجوزهای کسب و کار](#) در مجلس مباحثی پیرامون آن شکل گرفت و برخی انتقادات نیز به آن وارد شد. کسانی که به طرفداری از این طرح توییت زده اند به مواردی مانند جلوگیری این طرح از تعارض منافع اشاره داشته اند، چنانچه سید شمس الدین حسینی می نویسد:

«هم نظریه اقتصاد و هم نظریه حقوق رقابت، بر حذف سهمیه و تعارض منافع تأکید دارند. مواد چهار، پنج و شش طرح تسهیل کسب و کار با این منطق تدوین شده اند. از قاعده علمی مورد تصریح در اصول اقتصادی قانون اساسی و اسلام و سند تحول قضایی دفاع می کنم.»

در کنار اینکه مدافعان این طرح آن را مانعی بر سر راه تعارض منافع می دانند، مخالفین را نیز متهم به آن می کنند که به علت همین فرصت‌های از دست رفته نسبت به آن اعتراض دارند و از جایگاهی انتقاد می کنند که حامل تعارض منافع است. محسن برهانی در پاسخ به نامه دانشجویان حقوق دانشگاه تهران می نویسد:

«۳۱۰ نفر از دانشجویان حقوق دانشگاه تهران در نامه‌ای عالمانه طرح تسهیل را نقد و رد کردند. ایشان با اینکه در طرح ذینفع بودند اما حقوق ملت و عدالت را بر منافع شخصی ترجیح دادند. این اقدام معنادار خط بطلانی است بر هیاهوی غوغاسالارهای برچسبزن که دروغ تعارض منافع را بلغور می کنند.»

همین رویه را مخالفان این طرح نیز پیش گرفته اند و موافقان را متهم به تعارض منافع می کنند، چنانچه احسان سهرابی نگاه اقتصادی صرف به شغل وکالت را تک‌بُعدی نگرستن و همچنین ناشی از تعارض منافع می داند که برخلاف حکمرانی خوب است:

«در حکمرانی شایسته علت عمده وجود برخی مشاغل منافع اقتصادی نیست؛ برای شناخت فلسفه وکالت باید با دید حکمرانی خوب به انحصارش نگاه کنی تا روش بهتری برای رفع انحصار ایجاد بشه. همه چیز رو از زاویه دید اقتصاد نگرستن، کار اندیشه‌های تک‌بُعدی است که بعیده از تعارض منافع دور باشه.»

همان طور که در اینجا مشخص است کاربران به راحتی مخالفان خود را متهم به تعارض منافع می کنند هر چند که ممکن است چنین اتهاماتی تا حدودی نیز صحت داشته باشند؛ اما آنچه مهم است این است که گویا مفهوم تعارض منافع در حال تبدیل شدن به دستاویزی برای زیر سؤال بردن مخالفان است که در هر مسئله‌ای می توان به مدد آن رقیبان را از میدان به در کرد. از همین روست که همان طور که در بخش پیشین نیز گفته شد لازم است تا این مفهوم در سطح جامعه به درستی ترویج شود تا جایگاه خود را به عنوان مسئله‌ای اجتماعی و نه ابزار سرکوب به دست آورد.

انحصار و تعارض منافع

یکی از مسائلی که پیوندی تنگاتنگ با تعارض منافع دارد انحصار است که می‌توان مصادیق آن را در عرصه‌های مختلف مشاهده کرد. دو مورد از انحصار که همواره مورد توجه کاربران قرار داشته است، در حوزه بهداشت و درمان و وکالت است. عمده نقدهایی نیز که به این دو بخش وارد است این است که نهادهای قدرتمند در این دو حوزه مانند کانون وکلای نظام پزشکی به دلیل منافع حاصله اجازه افزایش ظرفیت و ورود افراد بیشتر را نمی‌دهند. غالباً منتقدان چنین استدلال می‌کنند که این دو نهاد با نوعی نگاه بازاری و به‌منظور آنکه رقبای کمتری داشته باشند تا درآمدهای بیشتری شود، چنین رویه‌ای را در پیش گرفته‌اند. در ادامه به چند مورد از نگاه کاربران توییت‌ر به این موضوع اشاره شده است:

«بالا بردن ظرفیت ورودی پزشکی دانشگاه‌هایی ۱- شکستن انحصار قدرت بعضی پزشکان و زیاد شدن دست، ۲- از بین رفتن ابهت کنکور تجربی و ضرر مالی شدید به مؤسسات کنکور؛ تا وقتی تعارض منافع باشد اوضاع همین است.»

«با وجود اینکه حداقل ۵۰۰ هزار نفر می‌تونن تو زمینه وکالت در کشور مشغول به کار شن؛ ولی به خاطر تعارض منافع کانون صنفی وکلای دادگستری از این ظرفیت استفاده نمی‌شه و با بهونه‌های مسخره‌ای مثل افت کیفیت وکالت همچنان بر محدود بودن تعداد اخذ کارآموز سالانه اصرار می‌کنند.»

«آن قدر آش الیگارشی و تعارض منافع توی کشور شور شده، در قضیه کفایت برگ سبز خودرو جهت انتقال مالکیت که باعث کاهش درآمد دفتر خانه‌ها میشه، هیچ کس حرف دادستان و دیوان عدالت و مجلس رو قبول نمیکنه، کانون وکلا آن قدر گردن کلفت شده که حاضر نیست انحصار رو بشکنه، پزشکان که جای خود.»

پیشنهادهایی برای مدیریت تعارض منافع در بورس

سازمان بورس طی فراخوانی از صاحب‌نظران، متخصصین، فعالان و ذینفعان خواست که نظرات خود را نسبت به پیش-نویس لایحه مدیریت تعارض منافع در بازار اوراق بهادار اعلام کنند. در همین راستا تعدادی از کاربران پیشنهادهایی را برای بهبود این لایحه ارائه دادند که در ادامه دو مورد از آن‌ها مشاهده می‌شود:

«سازمان بورس فراخوان داده برای لایحه مدیریت تضاد منافع، نظری که نوشتم: هیچ ناشر بورسی و فرابورسی (و اشخاص وابسته) حق عضویت در هیئت‌مدیره ارکان بازار سرمایه را نباید داشته باشند. علت: امکان‌پذیری ۱- فشار ناشر بر سهامداران اقلیت، ۲- اهمال در نظارت بر ناشر و زیرمجموعه‌ها.»

«دستورالعمل ممنوعیت نوسان‌گیری از سهام‌داران خرد به اسم بازارگردانی را تصویب کنید. دستورالعمل ممنوعیت معاملات الگوریتمی در زیرزمین بورس را تصویب کنید. دستورالعمل تضاد منافع در هیئت‌مدیره بورس و فرابورس و ممنوعیت حضور اعضا در شرکت‌های بورسی را تصویب کنید.»

هرچند که تمامی کاربران نظر مساعدی نسبت به این لایحه نداشتند چراکه گمان می‌کردند کسانی آن را تدوین کرده‌اند که خود دارای تعارض منافع‌اند و در هر حال برای پیگیری منافع خود و دور زدن لایحه راه‌هایی را در نظر گرفته‌اند.

از این روست که لازم دانسته اند قوانینی در سطح کلان و توسط نهادی مانند مجلس تصویب شوند تا چنین شائبه‌ای وجود نداشته باشد. یکی از کاربران در این مورد می‌نویسد:

«آقا این لایحه امثال امیر تقی خان تدوین می‌کنند که هم عضو هیئت‌مدیره بورس هستن هم مدیرعامل یکی از بزرگ‌ترین شرکت‌های سرمایه‌گذاری بورسی؟ چه خبر از تضاد منافع در زیرزمین؟»

«هیچ موقع ذینفعان برخلاف خود قانون وضع نمیکنن. دچار دور باطل شدیم، اگر مجلس مجبور به تصویب قانون تعارض منافع به صورت جامع و کامل و اجرای آن بشه، عمده مشکلات حل میشه.»

خبرنامه هفتگی مدیریت تعارض منافع

مجموعه مطالعه و پایش تعارض منافع در ایران - ۶۵

شماره شصت و پنجم - ۱۰ تا ۱۶ مهر ۱۴۰۰

دبیر خبرنامه: سمانه سهرابی

مجری: مرکز توانمندسازی حاکمیت و جامعه جهاد دانشگاهی

شماره واتساپ خبرنامه: ۰۹۰۲۰۴۳۲۹۹۵

